

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Tractatus theologicus de doctrina christiana s. de rudementis christ. fidei -
Ettenheim-Münster 99

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Caput 1mum

[urn:nbn:de:bsz:31-110904](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110904)

10.
20.

Tractatus
De Doctrina Christiana
Partia
De iis, quae ad fidem pertinent.
Caput primum
De fide.
§. 1us

De essentia et necessitate fidei.

Q. 1° Quid sit fides?

R. Est Donum Dei, ac lumen, quo illustratus homo firmiter asserit iis, quae divinitus sunt revelata. Dicitur Donum Dei, quia eam nec scientia nec ratione nobis comparare possumus; dicitur etiam Lumen, eo quod per eam revera mens illuminetur ad cognoscenda et credenda mysteria Christianae Religionis, omnesque fidei articulos.

21. Q. 2° An hoc Dei Donum seu fides sit ad salutem necessaria?

R. Eam adeo necessariam esse, ut sine ea impossibile sit salvari, qui enim non crediderit, condemnabitur. Marc. 16.

§. 2us

De Objecto fidei

22. Q. 1° Quodnam sit objectum fidei?

R. Objectum fidei 1° est Deus. 2° Sunt omnia mysteria fidei, quatenus divina revelatione nobis innotescunt.*

* Inter fidei Christianae mysteria praecipuum locum obtinent, mysteria SS: Trinitatis, et Incarnationis Verbi. De quibus ratio tam barbara unquam extitit, quae Deo proinde c. hq. per totum fusa agitur ubi nempe exponitur Symbolum Apostolorum.

Q. 2° An Deus solo lumine fidei cognosci possit?

R. quod etiam lumine naturali ad eius notitiam pervenire possumus; siquidem nulla unquam sola natura instinctu ducta, non coluerit. Signatum quippe est super nos lumen vultus tui Domini. Psal. 4. Solus proinde dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Psal. 13.

23. Q. 3° Quibus rationibus demonstrari possit Deum existere?

Præcipua Dei existentia ratio petitur ex ordinatissimâ Universi gubernatione: nam ubi ordo reperitur, ibi quâdam intelligentia, à quâ ipse proveniat, admitti debet, præsertim si ille ordo constans ac invariabilis fuerit. Sicut enim omnem rationem exere is censendus esset, qui afferere non vereretur, horologia, quæ constantet et accurate horas indignant, absque adminiculo alius intelligentia, atque nonni- si ex fortuito casu existere posse; ita non mi- nus, imò longè magis insanire videretur ille, qui tueri audeat, totum hunc universum orbem, cujus omnes penè innumera partes admirabili ordine sibi mutuo copulantur, necnon constantet, ordinatè, et accurate di- riguntur, solum ex fortuito casu, et non ex su- premâ aliquâ intelligentiâ originem suam tra- here; quasi verò structura hominis e.g. et ca- tera taceamus, non longè admirabilior foret, quàm sit structura horologii, et illa potius à casu fortuito, quàm hæc pendere posset?

4
12

Adde, quòd ex ipsâ naturali ratione immo- tescat, progressum in infinitum dari non posse, sed admittendam esse unam primam causam, à quâ cetera pendant; sublata quippe primâ causâ secunda non existeret, si secunda non exis- teret, nec tertia esset, si tertia non esset, nec quarta unquam producta fuisset, et sic de ceteris; atque ita in rerum naturâ nihil proorsus foret.

Præterea dato, non tamen concepto, quòd ordo Universi independenter ab aliquâ supre- mâ intelligentiâ subsistere possit; quæro jam, quis materiam ad hanc dispositionem, motum, constantiam, utilitatem, ordinem, pulchritu- dinem, temperationem potius, quàm ad ali- am determinavit? Siquidem ea se est indeter- minata, et omnino indifferens ad quemlibet ordi- nem et motum suscipiendum. Quòd si se ipsam determinavit; ergo elementa, astra, et simi- lia vivunt, liberamque habent voluntatem, quòd tamen nemo sana mentis asserere audebit.

12. Sive nulla Determinationis causa admittatur, ergo materia universi nunquam Determinata fuisse, et ita absque Determinatione perpetuo mansisset; ac consequenter hunc ordinem et motum, quem modo habet, nunquam consecuta fuisset: at num videmus ad hunc et illum ordinem, dispositionem et motum Determinatam. Ergo prima aliqua Determinationis huiusmodi causa, quam Deum nunquam existit.

S. 3^{tius}

De fundamentis fidei.

24. Q. Quodnam sit fundamentum fidei?

R. Christiana fides his tribus veritatibus tanquam basi et fundamento innititur. 1^a est, impossibile est eum errare, qui credit ea, quae Deus dicit. 2^a impossibile est eum errare, qui credit ea à Deo dicta esse, quae Christus nomine et auctoritate Dei credenda nos docet. 3^a impossibile est eum errare, qui credit Christum illa omnia domuisse, quae ab Ecclesia ab ipso fundata, ut per eam illa ad nos transmitterentur, nobis credenda proponuntur. Has propositiones paulo fusius exponimus.

Propositio prima.

Impossibile est eum errare, qui credit ea, quae Deus dicit.

25. Q. 1° Unde constat eum errare non posse, qui fidem adhibet iis, quae Deus dicit?

R. Ex eo, quod Deus ob infinitam suam sapientiam et sanctitatem nec falli nec fallere possit; verissima proinde sunt omnia, quae Deus dicit, necesse est.

26. Q. 2° An ea, quae Deus dicit, seu revelat, propterea quod à nobis comprehendere non possunt, minus credere debeamus?

R. Quod omnibus, quae à Deo dicta aut revelata sunt, sive à nobis comprehendantur, sive non, provis equalis fides sit adhibenda; tum quia Deus, qui per se est ipsa veritas, ac infinita sapientia, nihil loqui potest contra ra-

tionem, tum quia noster intellectus finitus est, et valde angustos limites habet; omnipotentia Dei autem est infinita, ac proinde indubitanter facere potest, quae excedunt nostrum intellectum.

13.

Propositio Secunda.

Impossibile est eum errare, qui credit ea à Deo dicta esse, quae Christus nomine et auctoritate Dei credenda nos docet.

Q. 1.º Inanam sit auctoritas Christi? 27.

R. Eadem, quae Dei; siquidem Christus nomine et auctoritate Dei circa ea, quae credenda nos docuit, locutus est.

Q. 2.º Unde credere possumus, Christum nomine et auctoritate Dei locutum fuisse? 28.

R. Praecipue ex ejus miraculis, quae fecit, ut veritatem suam à Patre suo missionis demonstraret. Unde Joan. 10. ait: Si non facis opera Patris mei, nolite credere mihi: si autem facio, et si non vultis mihi credere, operibus credite.

5
13

Q. 3.º Unde nobis persuadere possumus, Christum vera miracula patrasset? 29.

R. Nemo sanae mentis credere unquam poterit, Deum novam ac sanctam Religionem à Christo institutam, cujus videlicet praecepta unice collimant ad adorandum Deum in spiritu et veritate, ad debellandam omnem idololatriam, et impietatem, ad sanctificandos homines, per falsa miracula stabilire, et toto terrarum orbe propagare voluisse.

Praeterea miracula Christi tam multa sunt, tam diversa, tam magna, prophetis adeo consentanea, à tot populis et nationibus aliisquam sapientissimis semper credita, ac cum tantâ virtute innocentia et sanctâ doctrinâ conjuncta, ut omnem rationem evanesce videtur, quisquis in eis digitum Dei non agnoscat.

Q. 4.º Unde demonstrari possit, miracula à Christo patrata fuisse? 30.

R. Ex historia vita Jesu Christi à quatuor Evangelistis conscriptâ, et ab Apostolis annun-

31. *tiata.*
 21. *2. 5. 3.* Quia ratione constare possit, verissima esse, quae in Evangelio de miraculis Christi narrantur?

1. Methodum sequentem suggestimus: 1° Pro certo tenendum est, aliquando hominem quemdam Christum nuncupatum existisse; hoc quippe adeo indubitatum est, ut non modo Scriptores sacri et profani, tam contemporanei, quam temporibus illis proximi in uno ore affirmant, verum etiam à mille septingentis et amplius annis nullus Scriptor, cuiuscumque Iesum Religionis fuerit, extiterit, qui id negare unquam ausus sit.

2°. Advertendum est, quod Evangelium in qualitatibus sit instructum, ob quas nemo de eius veritate prudenter dubitare possit. Prima, et quae basis est verae Religionis, est ea, quod Evangelium aetate et tempore primorum Christi Discipulorum, qui omnia viderant, quae in illo narrantur, conscriptum fuerit; quam aetatis seu temporis circumstantiam testantur omnes Scriptores; nec à quoquam Iudaorum aut Ethnicorum, licet aliquando Religioni Christiano infensissimorum, unquam in Dubium revocata est.

Secunda qualitas Evangelii est, quod illud non ab uno, sed à diversis hominibus litteris mandatum fuerit: Id primi SS: Patres Apostolorum Discipuli testati sunt; imò ipsimet infensissimi hostes Christi, quales fuerunt Celsus, Porphyrius, Julianus Apostata, &c. ultro agnoverunt. Accedit, quod Epistola ab Apostolis exarata testimonium perhibeant veritati SS: Evangeliorum, adeo ut tot homines, qui mirabilia Christi facta narrant, non possint non mereri omnem apertum.

3°. Pro certo habendum est, omnino alienum esse à vera ratione, velle asserere, quod Apostoli circa miracula Christi decepti fuerint, aut decipere voluerint. Nam imprimis Apostoli nihil narrant, nisi quod propriis oculis suis viderunt, aut ab iis, qui id viderunt, immediate au-

perunt. Videntur v.g. Lazarum post quatuor se-^{15.}
pultura hoc diem rursus à mortuis suscitatum; vi-
derunt hominem à nativitate vœvum visum ve-
nisse; viderunt, qualiter Christus quinque homi-
num milia cum quinque panibus, et duobus pisci-
bus satiaverit. p. Viderunt ipsum et Christum,
postquam in cruce cepisset, ac cor eius lancea
transfixum fuisset, positum fuisset in sepulchro.
tum post tres dies rursus eum vident à mortuis sus-
citatum, cum ipso loquentur, manducant, con-
versantur, non unâ die tantum, sed per qua-
draginta dies. Et quod palmarium est, non
unus vel duo tantum eum resuscitatum viderunt,
sed senaginta, sed centum, imò plusquam
quingenti homines à laudo allegati.

Præterea Apostoli, post resurrectionem et
ascensionem Christi, in nomine ac virtute
eius agros sanarunt, demonia eiecerunt, clau-
dos ambulare fecerunt, mortuos suscitaverunt:
nunquid ex propriis factis suis deipri potue-
runt? nemo sano mentis id unquam asser-
ere audebit, nisi tueri velit, hominem, dum
manducat, dubitare, aut etiam negare posse,
quod manducet. Omni igitur prudentiâ
omni sensu, omni ratione careat, necesse
est, quisquis Apostolos deceptos fuisse dicere
ausus fuerit.

⊕ Sed neque ullâ ratione credi potest,
eodem Apostolos deipere voluisse. Nemo
quippe sine alicujus emolumenti spe alios
deipere tentat. Quid autem emolumenti
Apostoli ex hâ fictione sibi comparandum
proposuissent, planè non videmus: num ho-
norem et gloriam? Sed quis honor, quæ glo-
ria ab ipsis sperari poterat prædicando ho-
minem inter duos latrones crucifixum esse
adorandum, maxime, cum Christus sapiens ipsis
apertè prædixisset, illos ex hâ prædicatio-

6
14

* 1. Cor. 4.

16. ne nihil aliud quam contemptum, opprobria, et ignominiam, imò carceres, nuditates, persecutiones, martyria, acerbissimam denique mortem relaturos esse. Num divitias, aut hujus vite commoda? At S. Paulus de se suisque co-Apostolis declarat: usque in hanc horam et emurimus et stimus, et nudus sumus, et colaphis cedimus, et instabiles sumus, et laboramus manibus nostris. An verò Christus mentes eorum ita fascinaverat, ut etiam post ipsius mortem illius causam et honorem tueri non destiterint? Sed si Christus non resurrexit, prout ipsis Apostolis promiserat; tunc eos turpiter decepit: qui ergo fieri potuit, ut ei nihilominus cum propria vite ac commodorum temporalium jactura adhaerere non cessaverint? An non potius extrema dementia, quam impostura, Apostoli insinuandi essent, quòd tam constanter ac fortiter Christum confessi sint, à quo decepti fuerant, et ex ejus confessione nullum, ut diximus, aliujus honoris, aut temporalis emolumentis spes eis affulgebat, sed solum flagella, carceres, supplicia, coeques ipsis impendebant?

Præterea, si Apostoli inter se se convenissent, ut namque, predicando falsa Christi miracula, totum mundum deciperent, et in suam sectam pertraherent; profectò fuissent homines omni dolo et iniquitate pleni. Sed quis unquam audivit, quòd dolosi et iniqui homines tot labores exantlent, tot supplicia subeant, ut totum universum ab omni impietate purgent, et sanctitatem in eum invocant?

In quibus, amabo, monumentis major probitas, sanctitas, equitas, pietas, altiorque Dei ac cultus illius idea, quam in Evangelio, quòd predicarunt Apostoli, unquam reperiri poterit? An non etiam simplicitas ipsorum, quæ in eodem Evangelio, aliisque eorum scriptis, elucet, dum infima plebis homines se unnuant, suos defectus, ac vitia, putà incredulita-

17.
tis, ac proditoris erga Magistrum suum ultro
produnt, manifestum facit, nihil minus quam
eos fraudulentos, sed potius inauditō exemplo
sinceros fuisse homines.

Denique, qui aliquem ad suam sectam ad-
ducere cupit, ei verisimilia, et quae rationem
non superent, non verò ad speciem impossibilia
proponere curat; hinc est, quòd Apostoli, si
desipere voluissent, necessario ex Evangelio
expungere debuissent omnia ea, quae mens
capere non valet, quaeque rationi contraria,
aut saltem supra rationem esse videntur,
qualia sunt, quòd Verbum sit caro factum,
id est, Deus homo, et vicissim homo Deus,
quòd ipse Christus ab ipsis Deus dicitur, de Spiri-
tu Sancto sit conceptus, quia Spiritus Sanctus est
quodam persona divina, adeoque Deus; natus
verò ex aliqua creatura, et quidem contra or-
dinem naturae, ex Virgine, non ex muliere,
quòd nisi manducaverimus ejus carnem, et bibe-
rimus ejus sanguinem, non sumus habituri vi-
tam aeternam: quae verba ipsismet Christi dis-
cipulis inquit adeò dura visa fuere ut multi
eorum abierint retrò, Joan. 6. Quòd Christus,
medius inter duos latrones pendens in cruce, cla-
maverit se desolatum à Deo: Deus Deus meus,
inquit ipsa Matth. 27. ut quid dereliquisti me?
Haec, inquam, et plura alia ad speciem incredibi-
lia retinere debuissent Apostoli, si fallere deve-
rissent.

Verum, quod plus adhuc est, etsi desipere de-
verissent, non potuissent tamen. Bonamini
enim Apostolos cum ceteris Christi Discipulis post
ejus mortem fraudulenter convenisse, ut pradi-
carent, cum verum Messiam fuisse, ac ejus re-
surrectionis oculatos testes se esse: An non vel
unus ex eis saltem, sive blanditus, aut spe merce-
dis illectus; sive supplicis, quae etiam ab obsti-
natissimis veritatem extorquent, deterritus, solo-
lum istud consilium prodidisset: verum nihil
minus quam id accidit; omnes quippe gra-

7

14

* act. 5. v. 29.

visissima tormenta, ac mortem ipsam durissimam
maluerunt pati, quam Christum ^{non} confiteri dicen-
tes: Obediendum esse Deo magis, quam homini us.

Deinde, qui fieri potuisset, ut ipsi Apostoli, ho-
quin rudes homines, in summa rerum inopia,
non humana sapientia permaribilibus verbis,
non armis, non muneribus, innumeros omnium
nationum homines, non plebejos tantum, sed
etiam sapientiores, reluctantibus tyrannis,
inobstante natura, et quodammodo ipsa ra-
tione, Evangelio ac proinde Christo solis suis
mendaciis et imposturis subicere potuissent;
adeoque Iudaismum tam antiqua veritatis
possessione firmatum, necnon Paganismum
totam Romani Imperii tunc temporis florentissimi
et toto mundo dominantis potentia suffultum
impotere ausi fuissent, ac tam feliciter evetis-
sent? Sane nemo est, qui non aperte videat,
id tam crassis artibus et dolis humanis efficere non
potuisse; proinde opus unius ac solius Dei esse,
omnino fatendum est.

Quisquis igitur haec omnia seria ac minime
praecipua mente pro rei dignitate expendit,
profecto inveniet verissima esse, quae de mirabilis
Christi namantur ab Apostolis, ac proinde Chris-
tum Dominum verum fuisse Messiam et Docto-
rem à Patre missum, ut novam ejus legem
orbi manifestaret; adeo, ut impossibile sit eum
errare, qui ipsius doctrinam amplexus ac secutus
fuerit.

Propositio 3ta

Impossibile est eum errare, qui credit
Christum ea omnia docuisse, quae
Ecclesia ab ipso fundata, ut per
illam ea ad nos transmitterentur, nobis
credenda proponit.

32.

Q. 1° Quid sit Ecclesia?

R. Ecclesia nomine intelligitur visibilis
congregatio omnium fidelium, qui Christi fidem
ab ipsis tenaciter profitentur. Caput ejus invi-
sibile Christus est, visibile Pontifex Romanus,
S. Patris legitimus Successor.

Q. 2°. Quia sit auctoritas Ecclesie?

19.
33.

R. Ea est, ut Ecclesia possit ordinare, judicare, ac infallibiliter definire omnia illa, quae ad fidem et bonos mores spectant: Ipsa liquidem à Christo Domino constituta est, ut nobis fidei veritates, ac Evangelii doctrinam explicet.

Q. 3°. Unde id constet?

34.

R. Ex continuo usu ab innumabilis ipsius Ecclesiae. Quotiescumque enim aliqua fidei et morum controversia orta est, sola fuit Ecclesia, seu si magis, soli fuerunt Ecclesiae Pastores, qui eam sua auctoritate direxerunt: Sic Saulo Ecclesiae 1° Ecclesia in Concilio Hierosolymitano sub S. Petro anno Christi 51° celebrato contra Corinthum definiuit questionem, an servanda essent caeremoniae veteris Legis cum Lege nova. Saulo 2°. Variis Conciliis Romano libet, Galatino, Pontico, sub Victore Papa contra Quarta-decimano* definita est his circa Baschatis observationem. [Saulo 3°. In Concilio Arabico sub Fabiano Papa Romano damnati sunt haeretici negantes animae immortalitatem. Denique, ut multa alia omittamus, initio Sauli 4^{ti} anno videlicet 325to habitum est Concilium Nicaenum I. sub Sylvestro Papa, in quo haeresis Ariana Christo divinitatem adimens damnata fuit.

Præterea usus iste seu possessio fidei et morum controversias definiendi, ac doctrinam Christi in nos transmittendi, quae à tempore Apostolorum usque ad nostra tempora pro Ecclesia stat, evidenter stabilitur ex Scriptura sacra: Christus enim Petro, et, ob eandem paritatis et necessitatis rationem, consequenter ejus Successoribus Romanis Pontificibus ait: Pascue oves meas. Joan. 21. item ad Pastores Ecclesiae ait: Qui vos audit, me audit. Et Matth. 29. Euntes docete omnes gentes, p.

Et certè unde licemus, quod Evangelio Fides sit adhibenda, aut quod hic vel ille liber, seu textus, non fuerit corruptus ab haere-

8
16
* Quartodecimani
sic dicti, quod Bascha cum Judaeis, Decima quarta luna mensis martii, celebrarent.

20.

trius, non mutatus ab amanuensibus, non discordans
 suo originali, nisi per ministerium Ecclesie,
 illud ^{contingat} ~~scribitur~~ scribitur; ut et quod in eodem Evange-
 lio, ^{contingat} ~~verbum~~ scriptum omnino illi conforme,
 quod Christus locutus est. Unde, Evangelio
non crederem, ait S. Augustinus, lib. contra
 Epist. fundamenti c. 15. nisi me Ecclesia Ca-
tholica auctoritas commoveret, qua subla-
ta, nec etiam Evangelio credere possem.

Hoc itaque verbum divinum voce prola-
 tum, est primum ac precipuum medium
 percipiendae Christi doctrinae; unde ait Apos-
 * Rom. 10. v. 17. tolus, fides ex auditu*. Non dicit, ex visu,
 aut ex lectione; ut sciamus, Christianam Re-
 ligionem primario ac precipue per ministe-
 rium Ecclesiae Pastorum, quos Christus misit
 ad annuntiandam veram fidem, esse stabi-
 litam. Quomodo audient, inquit idem

* ibid. v. 14. Apostolus, sine predicante, et quomodo pra-
dicabunt nisi mittantur.

35.

Q. 4. An S. Scriptura novi Testamenti
 sola sit nobis regula sufficiens ad stabilendam
 Christianam fidem?

R. Id quidem arbitrantur nostrae aetatis
 Sectarii post Lutherum, Calvinum, &c. Sed in-
 immensum falluntur. Nam sicut in omni
 Republica, praeter leges, etiam requiritur
 Index vivus, qui Sententiam ferat inter
 partes litigantes; ita pariter in Ecclesia, praeter
 legem Evangelicam, opus est Iudice, qui
 fidei et morum controversias definiat; se-
 nis enim nullus esset finis litium. Et certe
 omnes fidei et morum difficultates oriuntur
 ex Evangelio: igitur impossibile est, ut solo
 Evangelio adminiculo tolli possint; nisi con-
 tra rationem dicere velimus, quod res diffi-
 cilis et obscura se ipsam facilem et claram
 reddat.

Nec valet si dicant; veritatem unius
 textus obscuri per alteram clariorem demons-

trari debere: Nam vel ille clarus locus tollit om-^{21.}
nem difficultatem ac obscuritatem alterius, de
quo controversatur, vel non tollit? Si tollit:
quare ergo adhuc in controversiam adducitur?
quare non omnes ei acquiescunt? Si non tollit:
ergo nihil per eum definitur, resque, ut antea
controversa et indecisa manebit. Quin imò
secundus locus, qui perperam clarus fingitur,
ad nihil procedit, quam ad multiplicandam
difficultatem; et cum prius circa unicum
textum disceptabatur, modo difficultas circa
duos, primum nempe et secundum simul erit
expedienda. Quod si tertius, quartus, quin-
tus, aut plures alii adducantur, tanto ma-
gis multiplicabuntur difficultates.

Nec valent quæ 2. aiunt, Libriet: Spi-
ritum interiorum eorum, qui veram fidem ha-
bent, infallibilem regulam esse, verum ac
genuinum Scripturæ sensum dignoscendi. Nam
cum quilibet Christianus arbitretur, se veram
tenere fidem, necnon qualibet Christiana
Societas seipius eidem Evangelii textui diver-
sum sensum tribuat, prout nempe rebus suis
congruere arbitrat, hinc necesse est, ut hu-
juscmodi interpretationes, utpotè sibi invicem
contraria, semper remaneant controversa,
ac dubia. Summe pernicioza proinde est
hæc opinio, quippe quæ ad nihil prosit, quam
ad obstinandos animos, multiplicandas lites,
hæresinque fovendam; dum videlicet par-
tes dissentientes sibi firmiter persuadent, se
habere spiritum Dei, ac consequenter errare
non posse; cum tamen evidens sit, unam al-
teri contradicentem necessario in errore ver-
sari.

Præterea, si Evangelium esset sola fidei
et morum regula, et præter idem regula
alia vel auctoritas non foret admittenda,
Christus doctrinam suam, cum sit obnoxia tot
diversis interpretationibus, quot sunt in Chris-

P.C.
17

tianâ Societate capta, maxima incertitudini ex-
 posuisset, nec consuetudine fidelium vere tranquil-
 litati sufficienter consulisset. Pro exemplo
 sit unius hie textus: Hoc est corpus meum. Cal-
 vinista, seu si mavis, Zwinglianus ait, se, ut sua
 Saluti consulere, magnâ cum diligentia Scriptu-
 ras evoluisse ac scrutatum fuisse, Deumque, qui
 lacrimis pulsantibus et orantibus intellectum tri-
 buit, sollicitis precibus invocasse, ac tandem
 post longam discussionem, Deo adjuvante, se
 invenisse, quod verbum Est hie improprie
 sumi debeat, ita ut idem sit, ac Significat;
 unde et realem Corporis Christi presentiam,
 in Eucharistia negandam esse pronuntiat.
 Huic se opponit Lutheranus, aitque, se ea-
 dem adhibuisse media, qua Calvinista seu
 Zwinglianus, ac tandem manifestè depre-
 hendisse, quod verbum istud Est non nisi
 in proprio sensu accipi possit, ac proinde rea-
 lem Corporis Christi presentiam in Eucharis-
 tia Sacramento admitti debeat. Ubi jam-
 Judex, qui hanc controversiam Lutheranus
 inter et Calvinistam ex Evangelio Subortam
 dirimat? Profecto quamdiu non alius
 Judex, quam Evangelium, aut scilicet ille
 ac perniciosus Spiritus privatus admittitur,
 tamdiu manet res indecisa, et incerta; adeo
 ut merito utraque pars metueret debeat, ne
 forte in errore versetur.

Igitur non solum Evangelium est regu-
 la sufficiens ad stabilendam fidem Christi-
 anam, sed proter illud admitti adhuc debet
 auctoritas Ecclesie, quod eo manifestè
 constat, quod Christiana fides steterit, prius-
 quam Evangelium aliquod conscriptum fuerit.
 Siquidem Evangelium S. Matthaei, qui primus
 fuit Evangelista, non nisi quatuordecim
 post Christi mortem annis exaratum est; et
 S. Joannes Evangelium suum, in quo continen-

tur facta historica, et praecipua fidei dogmata ab aliis Evangelistis praetermissa, primum an. Christi 96. conscripsit. Igitur fatendum est, quod vera fides in exordio Christianae Religionis in sola auctoritate Ecclesiae Verbum Dei predicantis, ac fidei et morum controversias dirimentis steterit, ac etiamnum stat. Ostendant enim Sectarii ex Evangelio, quando Ecclesia de sua sua possessione dejecta fuerit: ex Evangelio, inquam; nam, iuxta eorum opinionem, nihil credi debet, nisi quod in Evangelio continetur, et ex eo demonstratur. Atqui nihil tale unquam ex eo probare valent: nec enim variis suis contra sensum Ecclesiae horum sacrorum librorum interpretationibus, quae non divinae, sed merè humanae duntaxat opus esse constat, ac proinde fallibile, incertum, ac dubium, eandem Ecclesiam à sua certà possessione unquam deicere poterunt.

Q. 5. Unde siue possimus, cum errare 36. non posse, qui credit ea, quae Ecclesia nobis credenda proponit?

R. Ex eo, quia, cum Christus praecipiat, ut audiamus Ecclesiam, et quicumque non audierit, sit sicut Ethniscus et publicanus; Matth. 18. v. 17. necesse est, ut Ecclesia sit infallibilis, alioquin si errare posset, Christus praecipiendo, ut Ecclesiae erranti obtemperemus, nos in errorem induceret; immò jam non esset vera illa Christi sententia: qui me audit, me audit; Luc. 10. v. 16.

Proterea Christus Petro ac consequenter ejus successoribus ait Matth. 16. v. 18. Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, et porta inferi non prevalebunt adversus eam. At si Ecclesia fallibilis foret, porta inferi utique prevalerent adversus eam. Igitur qui credit ea, quae nobis credenda proponit Ecclesia, is errare nequit.

Haec paulò furius tractare placuit, ut Tyrones nostri, quorum gratia haec scribimus,

2
18

24. tanto solidius fidei Catholicae fundamentis, tanto
facilius et alacrius Spirituale, quod meditantur
Religionis Monasticae aedificium Superstruere
valeant.

27. Caput 2um
De Articulis fidei in Symbolo Apo-
stolico contentis.

Symbolum Apostolorum ab Apostolis, ut
certa est Ecclesiae traditio, confectum in tres divi-

* Unus est Deus, tres dicitur partes. * In i^{ma} Divina natura prima
autem persona Di- Persona, mirumque creationis opus ponitur.
vina, Pater, Fili- Altera secundam personam et humana redemp-
us et Spiritus Sanctus. tionis mysterium continet. Tertia denique
hae ergo sunt unus De- tertiam personam, quae est caput et fons sanc-
us. Deus ergo est unus titatis nostrae exhibet. Prima persona voca-
in essentia seu na- tur Pater, secunda Filius, tertia Spiritus Sanctus.
tura, trinus autem tur.
in personis.

* Pars 1^a
* Pars 2^a

* Pars 3^a

Symbolum autem hoc Apostolicum Catholi-
ca Ecclesia nostra in duodecim articulos
distribuit, atque hoc ordine recitat.
* Credo in Deum Patrem, omnipotentem.
* Et in Jesum Christum, filium ejus unigenitum,
Dominum nostrum. Qui conceptus est
de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.
Baptus sub Pontio Pilato, crucifixus,
mortuus, et sepultus. Descendit ad infe-
ros, tertia die resurrexit a mortuis. As-
cendit ad caelos, sedet ad dexteram Dei Pa-
tris omnipotentis. Inde venturus est
judicare vivos, et mortuos. * Credo in Spi-
ritum Sanctum. Sanctam Ecclesiam Ca-
tholicam. Sanctorum communionem,
remissionem peccatorum. Carnis resus-
citationem. vitam aeternam. Amen.

Illius porro hos singulos articulos singulis
paragraphis exponimus.

§. 1us

De i^{mo} Symboli Apostolici
Articulo.

Credo in Deum Patrem Omnipotentem, Creatorem caeli et terrae.

38.

Q^uid intelligatur nomine Dei?
Intelligi quamdam substantiam p^{er}